

Egy zenekari koncert tanulságai – Bécsből

„Ton-Art” címmel rendezett koncertsorozatának befejező estjét június 15-én tartotta a Bécsi Zeneművészeti Főiskola (Hochschule für Musik und darstellende Kunst) az Osztrák Rádióval együttműködve (Ö1). A „Rádiókulturház (Radio-Kulturhaus) Nagytermében jobbra ősbemutatókra került sor ekkor: a főiskola végzős illetve frissen végzett zeneszerzés-szakos hallgatói közül ötnek került egy-egy műve közönség elé. Az est érdekessége, hogy mindegyik darabot más-más végzős karmester-szakos hallgató dirigálta, olyanok, akik Leopold Hager vagy Uros Lajovic karmesterképző osztályába jártak. E vállalkozás náluk már hagyományosnak mondható – de most kérték fel hozzá első ízben a Szombathelyi Szimfonikus Zenekart, mely együttesnek nyilvánvalóan tanulságos volt a nem kevés munkával realizált hangverseny.

Hivatásos zenekarnak is megkülönböztetett feladat az ősbemutató színrehozása – különösen nagy a felelősség, amikor öt, korábban számukra – érthető módon – ismeretlen darabot kell (természetesen kevés próbával!) egy est folyamán megszólaltatni, ráadásul öt különböző karmester-egyéniség stílusához-mozdulataihoz alkalmazkodva.

Nem kevesebbről van szó, mint hogy az együttest a kortárs zene mélyvizébe dobták – ám e „vízkereszt” feltétlenül hasznára válik. Még akkor is, ha a koncentrált teljesítmény közben nem minden játékos erejéből futja arra, hogy önálló véleményt alakítson ki magának a művekről-szerzőkről – de már az sem kevés, hogy mindegyikük kénytelen beilleszkedni a születő összhangzásba (kiváltképp, mivel a fiatal szerzők nemigen voltak tekintettel a hangszeresekre, más szóval: nem kímélték az előadókat).

Az 1991-ben Bécsbe települt Bánlaky Ákos 2. Divertimentója jelentette talán a legkevesebb problémát. A mű azt adja, amit a cím ígér: hatásos bevezető volt ez, a hallgatóság figyelmének felkeltésével. A stuttgarti születésű Folko Dierk Jungnitsch magabiztosan irányította a

zenekart, mozdulatain érződött a főiskolás kora óta folyamatos vezénylési praxis. Hitem szerint sokkal nehezebb karmestéri feladatot jelentő kompozícióval is sikeresen tudott volna megbirkózni.

Johanna Doderer a Terra címet adta szoprán-szólóra és zenekarra szánt művének. A széphanjú Sylvia Khittl-Muhr igényes szólóját hallgatva, aligha találta volna ki bármely hallgató, hogy az idén 900 éve született Hildegard von Bingen írását hallja. Sőt, az érthető latin szövegmondás ellenére sem jutott idő a hallottak „szinkrontolmácsolására”. Kár, hogy nem kaptuk kézbe a szöveget, sőt, hogy a műsorvezető Dr. Otto Brusatti sem taglalta a kérdést, amikor a szerzőnővel beszélt a műről. Nagy feladat jutott a taiwani Hsiao-Lin Liao-nak, aki (korrepetitor-múltjának ismeretében: érthetően) megbízható moderátora volt a darabnak. Nem tudni, erénye vagy sem a pályakezdő zeneszerzőnőnek, hogy minuciózus-részletező faktúrát hoz létre – ugyanakkor viszont nem ad hangszereszerű játszánivalót a közreműködők többségének. Úgy tűnt, számára a zene legfontosabb, mondhatni: meghatározó „összetevője” a hangszín. Mindenesetre, a felrakás nyugalma tervezettnek tűnt, amit a hosszan kiterjesztett felületek rétegezett egymásra rakásával valósított meg.

1991 óta tanul Bécsben az albán Ardian Ahmedaja, akinek expresszív-szép zenéjében soha semmi sem tűnt öncélúan szépnek. Harsonaversenyében akciók, történések voltak, dinamikusan élt a megtervezett folyamat. Dietmar Küblböck pazar szólójával hatásos és érdekes volt a mű, amelyen érződött, hogy szerzője behatóan foglalkozik a számít- és elektronikus zenével is. Jesús Lorenzo López Ruiz informatív mozdulatain csak néha érződött a karvezető-előképzettség.

Hegedűre és zenekarra szánt darabjában (Stück für Violine und Orchester) Volkmar Klien is a hangszínekből indult ki. Figyelemreméltó viszont hangszer-ismerete: tudja, kitől-mit kérjen a kívánt hatás eléréseért. Itt komoly tech-

nikai problémákat kellett megoldani a vonósoknak, szólisztikus igényű feladatot kaptak néha az egyes szólások. A Kurt Kopeczky vezényelte előadást a szólista Wei-Ping Lin avatta ünneppé. Sívó József és Dora Schwarzberg egykori tanítványa, a 25 éves taiwani hegedűs nem véletlenül kapta a Bécsi Rádiózenekar prím-szólamának szólamvezetői tisztét.

A holland Jochem Hochstenbachnak jutott a legkomolyabb dirigensi feladat, a barcelonai születésű Enric Riu I Picon programzenei darabjának megszólaltatásakor. Az „El libro de arena” egyszerre tanúsította a komponista és a dirigens felkészültségét, valamint a szombathegyiek stabil „állásszilárdságát”.

Mint az egyik mester-dirigens a koncert műsorszámai közötti beszélgetésben elmondta, tudatos az a törekvés, hogy rákényszerítsék az ifjú pályakezdő karmestereket arra, hogy hangzó segédanyag nélkül, pusztán és kizárólag a partitúrából kiindulva, s annak alapos ismeretében bontsák ki a darabok világát. Hasonlóképp tanulságos ez a gyakorlat a szerzőknek is, akik így már a pálya kezdetén szembesülnek azzal, hogy szándékukból-tervükből (konkrétan: partitúrájuk kottaképéből) mi valósítható meg. És akkor még nem is említettem azt a talán még alapvetőbb tanulságot, hogy íme, idejekorán rákényszerülnek arra, hogy zenekari hangzásban próbáljanak gondolkodni. Más elméletileg „tudni” a sokszínű apparátus lehetőségeit, és más a gyakorlatban élni velük. Zenekari mű esetén egyszerismind hangszerismeretükre is fény derül.

Hasznos és tanulságos ez a gyakorlat mindenkinek – ráadásul van még további hasonlóelvezője is: a közönség, amelynek újabb színfoltokat villant fel egy-egy ilyen hangverseny, és pedig a közeljövő, a Holnap zenéjéből.

Elgondolkodtató: esetleg érdemes lenne idehaza is követni e példát...

Fittler Katalin